

تاثیر متقابل نهضت حضرت امام خمینی و قیام عاشورا

به خوبی می‌دانیم که عاشورا الهام بخش انقلاب شور آفرینی است که در روزگار مابزرگ‌ترین حادثه‌ای است که با راهبری عاشورایی بزرگ عصر، امام خمینی (ع) خواهان استقرار زندگی برپایه توحید و عدل شده است. فرهنگ عاشورا در حقیقت فرهنگی همه جانبه دارد که انقلاب اسلامی با الگوگرفتن از آن مسیر پرفراز و نشیب خود را طی نموده است.

به خوبی می‌دانیم که عاشورا الهام بخش انقلاب شور آفرینی است که در روزگار مابزرگ‌ترین حادثه‌ای است که با راهبری عاشورایی بزرگ عصر، امام خمینی (ع) خواهان استقرار زندگی برپایه توحید و عدل شده است. فرهنگ عاشورا در حقیقت فرهنگی همه جانبه دارد که انقلاب اسلامی با الگوگرفتن از آن مسیر پرفراز و نشیب خود را طی نموده است به عبارت دیگر: نهضت عاشورا یک نهضت عظیم فرهنگی است که ابعاد گوناگون حیات انسان را در بر دارد، حرکتی با وقوع خود، تاریخ ساز و عزت آفرین و عاملی برای احیای اسلام ناب گردید پیروزی انقلاب اسلامی و تشکیل حکومت اسلامی در حقیقت پیوند دو نهاد دین و سیاست در صحنه بوده است این حقیقت حاصل تلاش سیدالشهداء در مبارزه با بدعت‌های اموی بود که آنها اصل وحدت یافته دین و سیاست را از محور حقانی وجود مبارک امام خارج ساخته و در اختیار انسان پلیدی هم چون معاویه نهاده و او را ملقب به امیرمؤمنان نموده بودند. حضرت، ضمن قیام و افشای جوهره کفر اموی در صدد درهم شکستن تندیس پا گرفته رذالت در پوشش فضیلت بود. لذا باشهامت و قدرت تمام، خروش برآورد: "الا و ان الدعی بین الدعی قد رکر بین اثنتین بین السله و الذله هیئات متا الذله".

بررسی دوران حضرت سیدالشهداء به خوبی بیانگر این حقیقت است که مهم‌ترین علل انحطاط و سقوط جامعه برداشت نادرست از دین و فهم غلط معارف اسلامی است. عواملی که به بروز کژ اندیشی‌ها و گرایش‌های قبله‌ای منتهی گردید و موجباتی را فراهم آورد تا کسانی به مصادر خلافت دست یابند که دین را وسیله توجیه حکومت و اهداف فردی و قومی خویش قرار دهند.

یکی از نمودهای ارزشی عاشورا در انقلاب اسلامی امام بزرگوار، مسئله ناسازگاری با طاغوت و استکبار بود که در تمام حرکت‌ها و موضع‌گیری‌های ایشان پیش از پیروزی انقلاب و پس از آن کاملاً نمود داشت و به صورت یک جریان محوری در نهضت اسلامی می‌درخشید.

نکته قابل توجهی که از این جهت در نهضت امام خمینی (ره) وجود دارد، شیوه موضع‌گیری ایشان است. اولین اعلامیه آن حضرت در جریان تصویب لایحه انجمن‌های ایالتی و ولایتی در سال 1342 تا آخرین اعلامیه ایشان در پاریس و پیش از فرار شاه از ایران گویای همین واقعیت است. شاید ما رهبری انقلابی هم‌چون امام (ره) در عصر حاضر در دنیا نیابیم که طی پانزده سال مبارزه، موضعی یگانه و یک‌نواخت داشته باشد و شرایط و مقتضیات گوناگون نتواند کوچک‌ترین تغییری در موضع ضد طاغوتی او ایجاد کند و بنابراین در جریان پس از پیروزی انقلاب این طاغوت ستیزی امام (ره) به استکبار ستیزی مبدل شد و ارزش عاشورا در سیمای استکبار ستیزی امام (ره) نمود یافت..

امام (ره) همواره در بیانات خود روی این مطلب تکیه می‌کرد که حرکت انقلابی این مردم در پیروی از امام حسین (ع) حرکت با خون است و دقیقاً در تبیین شعار عاشورای حسین (ع): «ان کان دین محمد لم یستقم الا بقتلی فیا سیوف خذینی» در اطلاعیه‌ای که در هلال محرم 1357 از پاریس صادر فرمود، ماه محرم را ماه پیروزی خون بر شمشیر نامید و در پیام به ملت ایران روز یازدهم محرم همان سال (57/9/11) فرمود:

«انکنون دشمنان اسلام و ایران و هواداران رژیم یزیدی، در مقابل هواداران اسلام و مخالفان سر سخت رژیم طاغوتی ابوسفیان، صف بندی نموده و می‌خواهند شعار اسلامی و حسینی را که برای احیای اسلام و به دست آوردن آزادی و استقلال و برقراری حکومت قرآن، به جای سلطه شیطان و حکومت قانون عدل در مقابل حکومت جنگل است، با مسلسل‌ها و توپ و تانک‌ها که از خون دل ملت محروم تهیه شده است، جواب دهند. غافل از آن که ملتی که با بیداری و هوشیاری به پاخاسته و نهضت اصلی اش را وظیفه شرعی الهی تشخیص داده به این سلاح‌های زنگ زده، با تمسخر می‌نگرد».

با مروری به تاریخ انقلاب اسلامی از خرداد سال 42 تا 22 بهمن 57 - به ویژه هشت سال دفاع مقدس - فرهنگ عاشورا آشکار می‌گردد و تاریخ تکرار می‌شود. این پیوستگی‌ها در وصیت‌نامه‌های رزمندگان، در پیشانی‌بندها و نوشته‌ها بر پشت و سینه و بازو، در شعارها و سرودهای جبهه، در نام و رمز عملیات، در حال و هوای شب عملیات، عمل کرد خانواده شهدا، تابلوهای نوشته، مزار نوشته‌ها، مجالس سوگواری شهدا و سرودهای دوران هشت سال دفاع مقدس به روشنی و با صمیمیتی آشکار به چشم می‌خورد. لذا امام راحل، رهبر را آن نوجوان سیزده ساله می‌داند و می‌فرماید:

«این جانب هر وقت با این عزیزان معظم برخورد می‌کنم، یا وصیت‌نامه انسان ساز شهیدی را می‌بینم احساس حقارت و زبونی می‌کنم، هرچه انقلاب اسلامی دارد از برکت مجاهدت شهدا و ایثار گران است. کارنامه نورانی شهادت و جانبازی عزیزان شما گواه صادقی برکسب بالاترین امتیازات و مدارج تحصیلی معنوی آنان است، که با مهر رضایت خدا امضا شده است و کارنامه شما در گرو تلاش و مجاهدت شماست.»

عاشورا رمز ثبات و پایداری انقلاب اسلامی

حضرت امام (ره) علل محدثه و مبقیه انقلاب اسلامی ایران را مدیون و مرهون عاشورا و درسی که مردم از امام حسین (ع) آموختند می‌دانند و لذا در سخنان خویش می‌فرمایند:

«ما باید همه متوجه این معنا باشیم که اگر قیام حضرت سید الشهداء (ع) نبود، امروز ما نمی‌توانستیم پیروز شویم. انقلاب اسلامی ایران پرتویی از عاشورا و انقلاب عظیم الهی آن است.»

«تمام این وحدت کلمه‌ای که مبدأ پیروزی ما شد، برای خاطر این مجالس عزا و این مجالس سوگواری و این مجالس تبلیغ و ترویج اسلام شد.»

«این خون سیدالشهداء است که خون‌های همه ملت‌های اسلامی را به جوش آورد، ملت ما از طفل شش ماهه تا پیرمرد هشتاد ساله را در راه خداوند فدا کرد و این اقتدا به بزرگ مرد تاریخ حضرت سیدالشهداء (ع) است.

حضرت امام خمینی (ره) در تمام مراحل انقلاب به پیروی از حسین بن علی (ع) راه صبر و استقامت را پیشه خود ساخته و

مردم را هم متوجه این امر مهم نموده و در بیانات خویش در فروردین چهل و دو درمورد وظایف عمومی مسلمین برای صیانت از اسلام می‌فرمایند:

171#& شما پیرو پیشوایانی هستید که در برابر مصایب و فجایع صبر و استقامت کردند، آنچه امروز می‌بینیم نسبت به آن چیزی نیست، پیشوایان بزرگوار ما حوادثی چون عاشورا و شب یازدهم محرم را پشت سرگذاشتند و در راه دین خدا چنان مصایبی را تحمل کرده‌اند، عیب است برای کسانی که ادعای پیروی از حضرت امیر (ع) و امام حسین (ع) را دارند در برابر این نوع اعمال رسوا و فضاحت‌آمیز دستگاه حاکمه خود را بیازند.»

171#& ما باید روی آن فداکاری‌ها حساب کنیم که سیدالشهداء (ع) چه کرد و چه بساط ظلمی را برهم زد و ماهم چه کرده‌ایم؟ مگر خون ما رنگین‌تر از خون سیدالشهداء است؟ ما چرا بترسیم از این که خون بدهیم، یا این که جان بدهیم؟ دستور است این، دستور عمل امام حسین (ع) دستور است برای همه که کُلَّ یَوْمٍ عاشورا و کُلَّ اَرْضٍ کربلا، دستور داد به اینکه هر روز و در هر جایی همان نهضت را با استقامت ادامه بدهید.»

امام حسین (ع) به عنوان مظهر اسلام محمدی با قیام خود عزم آن دارد تا بر تفسیرها و برداشت‌های رایج از دین خط بطلان کشد و با احیای دین حقیقی، وجوه پویا، سازنده و جهت دهنده دین را برای مردم نمایان سازد لذا می‌فرماید: 171#&؛ انما خرجت لطلب الاصلاح فی امة جدی اريد ان امر بالمعروف وانهي عن المنکر و اسير بسيرة جدی و ابي علي بن ابي طالب». امام حسین (ع) که خود عصاره اسلام محمدی است قیام می‌کند تا نشان دهد که آنچه بنی امیه حکومت خود را به وسیله آن توجیه می‌کند دین نیست، بلکه نوعی فریب و نیرنگ است که به اسم دین عرضه می‌شود و دین فقط در عبادات فردی و جمعه و جماعات بدون تحرک خلاصه نمی‌شود و اسلام حقیقی با وجود چنین حکومتی سازگار نیست.

امام خمینی (ره) اصلاح اندیشه‌های دینی را سرلوحه نهضت اسلامی قرار می‌دهد و با طرح مسئله جدایی دین از سیاست تغییرها و برداشت‌های رایج از دین را طرد می‌کند و اسلام را یک دین اجتماعی و همه جانبه معرفی می‌نماید که باید در عرصه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی و اقتصادی متجلی گردد. ایشان نگرش مردم نسبت به دین را مبهم می‌داند و می‌فرماید:

171#&؛ ما موظفیم ابهامی را که نسبت به اسلام به وجود آورده‌اند برطرف سازیم. تا این ابهام را از اذهان نزدایم هیچ کاری نمی‌توانیم انجام بدهیم.»

با رفع این ابهام از دین، بزرگ‌ترین انقلاب دینی جهان در جامعه اسلامی ایران به وجود می‌آید، امر به معروف و نهی از منکر در جامعه احیا می‌گردد، جامعه از حالت ایستایی به تحرک در می‌آید، نظام سیاسی و اجتماعی جهان را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد.

برقراری عدالت اجتماعی

یکی دیگر از اهداف انقلاب عاشورا برقراری عدالت اجتماعی بود. امام حسین (ع) در خطبه‌ای که امام خمینی (ره) از مضامین این خطبه به عنوان مؤید بحث ولایت فقیه استفاده کرده چنین می‌فرماید:

171#&؛... یا مَن المظلومون من عبادک.»

این انگیزه امام حسین (ع) در امام خمینی (ره) تأثیر فراوانی داشته است که نمونه آن را می‌توان در این سخن ملاحظه نمود: 171#&؛... سید الشهداء (ع) از همان روز اول که قیام کردند برای امر، انگیزه شان اقامه عدل بود، فرمودند: می‌بینید که به معروف عمل نمی‌شود و به منکر عمل می‌شود ما که تابع حضرت سیدالشهداء هستیم باید ببینیم که ایشان چه وضعی در زندگی داشت، قیامش، انگیزه‌اش نهی از منکر بود که هر منکری باید از بین برود، من جمله، قضیه حکومت جور، حکومت جور باید از بین برود.»

اصولاً امام خمینی (ره) اجرای عدالت اجتماعی را هم ردیف با اصلاح اجتماعی می‌داند و آن را با استناد به قرآن مجید (حدید: 25) از اهداف تمام انبیا می‌داند و این مسئله را در مورد سایر انسان‌های بزرگ نیز صادق می‌داند:

171#&؛... سید الشهداء روی همین میزان آمد و رفت و خودش و اصحاب و انصار خودش را فدا کرد، که فرد باید فدای جامعه بشود، جامعه باید اصلاح بشود. (لیقوم الناس بالقسط) باید عدالت در بین مردم و در بین جامعه تحقق پیدا بکند.»

معرفی باطل و رسوا کردن چهره نفاق

یکی از آثار فرهنگی قیام عاشورا، معرفی باطل و رسوا کردن چهره نفاق بود. همان‌طور که واقعه کربلا چهره واقعی حکومت دروغین معاویه را برای مردم روشن کرد

امام خمینی (ره) نیز با افشاگری خود در سخنرانی‌ها چهره زشت و ننگین حکومت شاه را که تا آن زمان با عوام فریبی مردم را فریب می‌داد به مردم نشان داد و مردم دانستند که بدبختی‌های ملت از کجا سرچشمه می‌گیرد. در واقع قیام عاشورا چراغ هدایتی در اختیار امام (ع) قرار داد تا بتواند در پرتو آن اسلام ناب را بشناسد و آن را از دست نااهلان نجات دهد.

نتیجه گیری

آنچه بدان پرداخته شد، نشان داد در هر لحظه و گام از شروع نهضت تا پیروزی انقلاب سخن از شهید و شهادت و امام حسین (ع) و پیروزی خون بر شمشیر بود، چه در شعارها و سخنرانی‌ها و چه در اعلامیه‌ها به ویژه در سخنان و اعلامیه‌های امام خمینی همچون سکان دار و رهبر این نهضت.

جواد نوری زاده

کارشناس فرهنگی اداره تبلیغات اسلامی بناب